

Безруков Андрій,

Український державний університет науки і технологій (Дніпро, Україна)

ORCID iD 0000-0001-5084-6969

e-mail: dronnyu@gmail.com

ГЕНЕЗА НОВОЇ ПОЕТИКИ У ПІЗНЬОСЕРЕДНЬОВІЧНІЙ ЄВРОПІ: ПРОТОРЕНЕСАНСНІ ВІЗІЇ ДЖАКОМО ДА ЛЕНТІНІ Й *DOLCE STIL NUOVO*

У презентованій розвідці здійснено оглядовий аналіз історичних і культурних передумов зародження й становлення поезії нового типу, що була наслідком акумуляції й вивільнення потужної творчої енергії нової генерації поетів у пізньосередньовічній Європі. Мова йде насамперед про митців сицилійської школи, а також представників *Dolce Stil Nuovo* («солодкого нового стилю»). Апелювання сучасних літературознавчих студій до історико-культурних витоків таких визначальних літературних феноменів, які й сьогодні не втратили своєї актуальності, зумовлене необхідністю їх переосмислення у парадигмі новітніх наукових підходів. Для цього у дослідженні застосовується комплекс методів культурно-історичного, біографічного, герменевтичного й компаративного аналізу, а також метод узагальнення. Європейська поетична традиція пройшла довгий шлях у пошуках нових форм і засобів художнього відображення дійсності. Виникнення на Апеннінському півострові у першій половині XIII ст. сицилійської школи стало визначальною подією у літературній і лінгвістичній історії Старого Світу. Вона поклала початок італійській поезії *Dolce Stil Nuovo* і багато у чому була попередницею лірики Данте і Петрарки, заклавши основи філософії ліричної поезії. Сицилійці надали потужний імпульс для подальшої розробки поетичної теорії, образів і тем, які стали ключовими у поезії стильовізму, а також у рецепції багатьох творців європейського Ренесансу. Звернення до окремих тем і мотивів та їх витончена трансформація увиразнюють уявлення сицилійських митців про поезію як специфічний різновид філософії. Очевидно, що порівняно пізній час виникнення й висококультурне оточення зумовили рафінованість художніх форм і стилістичних засобів оприявлення абстрактного змісту таких поезій. Поетична творчість в особі, зокрема, Джакомо да Лентіні зазнавала переакцентуації у підходах до римування й поетизування, та найголовніше — до психологічного освоєння дійсності й осмислення теми кохання у метафізичному вимірі. Ідейно-естетична та світоглядна єдність зближувала поетів *Dolce Stil Nuovo*, які розвивали новації сицилійця да Лентіні, з художніми пошуками митців раннього італійського Відродження. У статті акцентовано особливу увагу на специфіці літературної діяльності авторів у часи творення нової європейської лірики, що привела до найважливішої у розвитку світової поезії події — зародження сонетної традиції — появи першої метричної форми з твердою строфікою, яка на наступні століття визначила ключові вектори еволюції поетичного слова.

Ключові слова: сонет, сицилійська поезія, стильовізм, літературна мова, поетична традиція, Ренесанс.

Становлення європейської поетичної традиції відбувалося досить хаотично та нерівномірно. Тривалий час творчість трубадурів Провансу залишалася еталоном поезії і певним зразком для наслідування. Всі, хто намагався скласти вірші, неодмінно зверталися до досвіду провансальців і орієнтувалися на нього. Не уникнули цієї долі й перші італійські поети, які перейняли від своїх заальпійських сусідів правила куртуазного письменництва. Однак те, що італійська лірика, яка саме і надала лі-

тературні взірці для всієї європейської поезії, виникла на Сицилії, і що саме там віяння провансальської традиції були благотворно засвоєні й трансформовані у поезію, написану *volgare illustre*¹, здається невивадковим. Дослідники вбачають причину виникнення цього феномену в особливому культурно-історичному кліматі, який століттями формувався на остро-

¹ Облагороджений літературний варіант народної мови.

ві й досягнув апогею у період правління імператора Фрідріха II Гогенштауфена (Friedrich II von Hohenstaufen, 1194–1250) (Picone, 2000, pp. 146–147). А географічне положення Сицилії сприяло створенню атмосфери певної свободи і стабільності, оскільки дозволяло уникати воєнних конфліктів і мінімізувати втручання Ватикану у внутрішні справи острова.

Відомо, що підготовчого періоду у становленні сицилійської поетичної мови не було, і найімовірніше, лірика сицилійців виникла за вказівкою Фрідріха II, який мав неабиякий талант до віршування (Holmes, 2000, p. 190; Picone, 2000, p. 148). За зразок бралися провансальська поезія і розроблена трубадурами концепція куртуазного кохання. Втім, на відміну від трубадурів, поети сицилійської школи присвячували себе лише ліричному поетизуванню, не торкаючись політичних тем.

Фрідріх II прагнув бути першим не лише в управлінських справах, але й у літературі, вважаючи, що для отримання перемоги на політичній арені «необхідно перевершити ворога у царині культури і продемонструвати, що література, яка розквітла в імператорському саду, прекрасна і високого гатунку» (cited in Delle Donne, 1993, p. 273). Ця жага переваги у мистецтві слова й породила сицилійську поетичну школу (La Scuola Siciliana), тобто виникненню першої національної поезії сицилійською мовою завдячують саме імператорові: він створив унікальне культурне середовище, у якому могла розвиватися висока поезія і відточуватися літературне поетичне слово (Picone, 2000, p. 148). Славетний Данте (Dante Alighieri, 1265–1321) вважав, що блискуча італійська мова неодмінно має перебувати у королівському дворі (Alighieri, 2017).

Необхідність встановлення витоків європейської поетичної традиції й осмислення векторів її трансформації зумовлюється тенденцією сучасного літературознавства, що експлікується зверненням до історико-культурних підвалин визначальних літературних феноменів, які й сьогодні не втратили своєї актуальності. Саме до таких належать поетичні пасажи сицилійців і творчі знахідки митців *Dolce Stil Nuovo*, що поклали початок створенню національної поезії і надали потужний імпульс ренесансним осяянням прийдешньої епохи.

І хоча, на переконання Й.П. Куліану, «вибіркова воля» італійського Відродження найчастіше звернена до досить специфічної творчості попередників — авторів XIII ст., нав'язуючи їм власну інтерпретаційну систему (Culianu, 1987, p. 12), трансформація творчих надбань попередньої епохи у неперевершені взірці ренесансної

поетики свідчить про рефлексивно-філософське усвідомлення й глибинне переосмислення тих художніх явищ у пізньосередньовічній італійській літературі, які заклали основи європейського поетичного мистецтва.

Аналіз останніх досліджень і публікацій.

Студювання художніх принципів європейської поетичної традиції як одного з найрозвиненіших і найвпливовіших культурних явищ світового значення є важливим напрямом літературознавчих досліджень. Утім, звернення до витоків цього феномену, зокрема в аспекті формування національних літератур, рецепції їх творчих надбань і відкриттів авторами прийдешніх епох, а також розуміння ключових поетологічних домінант у процесах трансформації художнього світобачення ще не набуло систематизованого вигляду.

Пальма першості у вивченні ранньої італійської літератури та її впливу на розвиток європейського поетичного слова закономірно належить італійським дослідникам, зокрема А. Бартолі, Дж. Цезарео, А. Д'Анкону, В. де Бартоломейсу, В. Пагані, С. Сантанджелло та ін. Проте подальше усвідомлення загальнокультурної цінності цього прошарку літератури сприяло розширенню ареалу дослідницьких студій, присвячених, зокрема, лицарським поезіям, сицилійській школі й *Dolce Stil Nuovo* (К. Клейнхенц (1986), П. Оппенгеймер (1989), Е. Вілкінс (1959), Б.В. Кучинський (2012) та ін.).

Показово, що на початку нового тисячоліття у філологічній науці переоцінки зазнає традиційне протиставлення середньовічного конформізму та ренесансного індивідуалізму, відбувається глибинне переосмислення традиції. О. Холмс, зокрема, простежує виникнення *the lyric self*, демонструючи перші спроби італійських поетів досягти поетичної автентичності у контексті розширення народної грамотності (Holmes, 2000), що сприяє історичному зрушенню ліричної творчості. У цьому контексті поява нового метричного утворення — сонету — видається цілком вчасною. Винайдення цієї особливої форми організації поетичного тексту приписують придворному нотаріусу Джакомо да Лентіні (Giacomo da Lentini, 1210–1260), який з психологічної точки зору намагався глибоко осмислити тему кохання, постаючи головним натхненником і талановитим експериментатором у царині рими.

Хоча на сьогодні й не існує усталеної думки щодо, сказати б, генетичної приналежності сонета, у літературознавстві функціонує кілька гіпотез, які по-різному трактують зв'язок нового метричного утворення з тодішніми поетичними формами. Зокрема, В. Баер вважає, що

перші вісім рядків раних сицилійських сонетів нагадують сицилійський народний вірш, відомий як *stramhotto*, до якого да Лентіні додав два терцети, щоб створити нову 14-рядкову конструкцію (Baer, 2005, pp. 153–154). Утім, Х. Ладха стверджує, що за структурою і змістом сонет може сходити до арабської *qasida*, демонструючи з нею літературну й епістемологічну близькість (Ladha, 2020). І це означає, що сонет слід розглядати як продовження традицій ліричної поезії і у християнському, і в ісламському світі. Саме його «гнучкість», як наголошує П. Дронке, сприяла поширенню сонета далеко за межами регіону походження (Dronke, 2002).

Не вдаючись до ритміко-римічних характеристик сонету, детально проаналізованих у цитованих розвідках, можна висувати, що думка про певне синтетичне походження нового ліричного жанру є найбільш життєздатною. Втім, очевидно, що пафос і сенс винайдення сонета полягав головню у руйнуванні системи чітких правил, що висувалися куртуазною поетикою до любовної лірики.

Варто зазначити, що в останні десятиліття літературознавча критика надає більш виважені оцінки ранній італійській ліриці, яка стала прародителькою багатьох вірців європейського поетичного слова. Це пов'язано насамперед зі зміною акцентів у філологічній науці, її ставленням до літературних феноменів, що характеризуються рафінованим світобаченням і тонким аристократизмом у поданні художнього матеріалу, не вважаючи це недоліком ані сицилійської школи, ані поезій «солодкого нового стилю».

Метою дослідження є простеження ключових векторів зародження й розвитку нової поезики у пізньосередньовічній Європі, а також акцентування ролі літераторів сицилійської школи й представників *Dolce Stil Nuovo* у становленні поетичної традиції на континенті. Досягнення зазначеної мети пов'язане з виконанням таких завдань: 1) актуалізувати сучасні наукові підходи до вивчення особливостей поетичного мислення митців сицилійської школи й *Dolce Stil Nuovo*; 2) вияскравити теоретичні основи сонетної творчості у поетикальному вимірі пізньосередньовічної літератури; 3) експлікувати вплив нових форм і тем італійської лірики на становлення ренесансної поетичної традиції у Європі.

Застосування методів культурно-історичного, біографічного, герменевтичного й компаративного аналізу, а також методу узагальнення спрямоване на вироблення системного підходу до вирішення зазначених дослідницьких завдань.

Виклад основного матеріалу. Дослідники зауважують, що до моменту виникнення сицилійської школи в Італії фактично не було жодних зразків літературних пам'яток, за винятком окремих текстів релігійного та юридичного змісту. На XII–XIII ст. припадає час формування національних мов. В Італії ситуація ускладнювалася ще й тим, що пам'ятки, написані народною мовою, були прикладами білінгвізму, стилістичного розмежування загальноприйнятої латини і народної мови. У північній Італії панувала французька мова у романному жанрі, зразки куртуазної поезії створювалися провансальською (Collins, 2020; Holmes, 2000; Кучинський, 2012).

Взірцем для сицилійців залишалася мова провансальської лірики, хоча вони і наслідували трубадурів дещо обмежено, що подекуди призводило до спрощення поетичної мови. Якщо система понять і образів провансальської поезії базувалася на протиставленні детально розроблених куртуазних і некуртуазних цінностей, то сицилійська лірика увібрала в себе лише найзагальніші поняття, як-от: любов, радість, біль.

Цілком очевидно, що мова сицилійських поетів була недосконалою і розвивалася в експериментах з формами та змістом. Але безперечно поетичні переваги сицилійської літературної мови були проаналізовані й увічнені одним із найвеличніших продовжувачів національної традиції в Італії — Данте. Намагаючись осмислити мовну і літературну ситуацію у трактаті «Про народне красномовство» (*De vulgari eloquentia*, 1304), Данте назвав сицилійський діалект мовою «поем і поезії», що підкреслювало авторитетність сицилійської школи серед сучасників і послідовників. Роль Данте як «сучасного» автора саме й визначається, на думку А. Асколі, трансформацією ставлення до концепції авторства поетичного твору і розвиненням нової поезики засобами народної мови (Ascoli, 2008, p. 40).

У своїй творчості поети сицилійської школи здебільшого зверталися до філософських тем (життя, смерть, природа, кохання, його сила і вплив, благочестя), що втілювалося у вірцях поетичного слова Маццео ді Рікко (*Lo gran valore e lo pregio amoroso*), Томмазо ді Сакко (*L'amoroso vedere*), Джакомо Мостаччі (*Solicitando un poco meo sapere*), Персиваля Дорія, П'єтро делла Вінні та ін. Проте переконлива більшість дослідників (Collins, 2020; Barolini, 2006; Holmes, 2000) найблискучішим майстром слова сицилійської традиції називають да Лентіні, засновника нової поетичної форми, що тріумфально буде прийнята у Європі. До сонету будуть зверта-

тися і Данте, і Петрарка, і наступні покоління європейських поетів, підтверджуючи на практиці універсальність і продуктивність нового метричного утворення.

Да Лентіні був популярним не лише за життя, на нього рівнялися поети й наступного покоління. Свідченням цьому є, зокрема, увічнення пам'яті винахідника сонету у «Божественній комедії» Данте. Да Лентіні пристосував теми, стиль і мову провансальської поезії до італійської мови, збагативши її власними знахідками. Митець усвідомлював власне новаторство, його ставлення до поетичної творчості було професійним. Доказом цьому може слугувати літературний маніфест да Лентіні, який демонструє презирливе ставлення до умовностей і наслідування — *Amore non vole ch'io chlamì...*

Серед інших сицилійських поетів да Лентіні вирізнявся не лише старшинством і обсягом своєї поетичної продукції, але й її рівнем. Його ліричні експерименти не обмежувалися наслідувальним освоєнням провансальської спадщини — да Лентіні виробив власний стиль. Свідчення глибокого переосмислення майстром поетикальної картини світу провансальських трубадурів вбачається у його канцонах, присвячених трактуванню теорії куртуазного кохання і написаних з використанням прийомів трубадурів. У поетизації високого почуття да Лентіні приходиться до переосмислення кохання з позицій нових наукових поглядів, що панували при дворі Фрідріха II (Stewart, 2003, p. 49).

Попри наслідування сицилійцями провансальської традиції, яка вирізнялася своєю образністю, формами і жанровим розмаїттям, сицилійська поезія набуває власного колориту і визнається важливим елементом західного поетичного канону. Її унікальність обумовлюється декількома чинниками: остаточним відмежуванням поезії від музики, що привело до зміни у структурі канцони й вироблення основного розміру італійської поезії (Lannutti, 2011); введенням у поетичну практику нового метричного утворення з твердою строфікою — сонету (да Лентіні), значення якого для подальшого розвитку європейської поезії складно переоцінити (Picone, 2000, p. 147); використанням народної мови, збагаченої провансальськими і латинськими запозиченнями, що сприяло створенню *siciliano illustre* — прототипу національної літературної мови (Ascoli, 2008, p. 148); і найголовніше — сицилійська поезія (особливо у сонетах да Лентіні) висунула на перше місце індивідуалістичне бачення любові.

У виборі ліричних жанрів і стилістичних засобів, у їх майстерній обробці й трансформації помітний тонкий аристократизм сицилійських

поетів. У використанні певних тем і мотивів, у їх поєднанні і розвитку відбиваються уявлення про поезію як різновид філософії. Вишуканість художньої форми й абстрактність змісту — найважливіші властивості сицилійської лірики, — зумовлені як порівняно пізнім часом її виникнення, так і специфічним висококультурним середовищем, у якому вона існувала.

Ще більш рішучий прорив на якісно новий рівень після новацій да Лентіні здійснили поети *Dolce Stil Nuovo* («солодкого нового стилю», або стильновізму), остаточно протиставивши себе традиції. Самостійність і неповторність цих творів привалювали над тим наслідуванням, яке можна угледіти у використанні знайомих топосів і прийомів.

Нове ставлення не лише до старих форм поезії, але й до оточуючої дійсності індукувало нову поетику, що у єдності естетичних і світоглядних вимірів зближує творіння *Dolce Stil Nuovo* з творчими знахідками раннього італійського Відродження. Вочевидь, аристократизм «солодкого нового стилю» поставав наслідком не в усьому усвідомленої боротьби митців Проторенесансу за національну літературну мову Італії.

Провідним поетом «солодкого нового стилю» був Гвідо Гвініцеллі (Guido Guinizelli dei Principi, 1230–1274), якого Данте називав своїм учителем. Гвініцеллі вважається першим визнаним поетом, творчість якого близька до знахідок Нового часу. Його філософська лірика, у якій абстрактна ідея кохання завуальована під жіночим образом, має піднесений, спіритуалістичний характер, а мадонна стає символом істини та чеснот, зводить на новий рівень поезію Пізнього Середньовіччя. Новий зміст створює нову витончену форму, яка характеризується гнучкістю, різноманітністю ритмів і благородством мови, що підпорядковано вираженню філософських ідей. Гвініцеллі сприяв секуляризації проторенесансної поетики — це був важливий поступ у напрямку до цілком світської, національної культури Відродження.

Гвініцеллі й інші стильновісти зверталися до досвіду античної літератури, яка на межі XIII–XIV ст. була в Італії невід'ємною частиною народної культури. Апелювання до традицій класичної давнини дало змогу Гвініцеллі відійти від куртуазної лірики та створити індивідуальний поетичний стиль і мову.

У не менш яскравого представника *Dolce Stil Nuovo*, флорентійця Гвідо Кавальканті (Guido Cavalcanti, 1259–1300), близького друга Данте, посилюється філософський характер лірики й імпліцитний аналіз психологічних процесів. Любовна лірика Кавальканті позбавлена реаль-

них людських стосунків, а оспівування жінки нагадує оду піднесеним морально-філософським ідеям.

Молодий Данте, зростаючи в атмосфері цих ідей, став одним із найяскравіших представників «солодкого нового стилю», засвоївши усі умовності цієї школи, притаманну їй філософічність, інтелектуалізм (Heiney, 1962, p. 173). Але до цього приєдналася його своєрідна схильність до естетизму, захоплення прекрасним, пишним, благородним — риса верхівок флорентійського суспільства, особливо поетичної молоді.

Попри те, що поетикальна картина світу *Dolce Stil Nuovo* вирізняється з-поміж решти тодішніх «шкіл», не можна заперечувати, що майже всі мотиви і образи «солодкого нового стилю» були запозичені з провансальської традиції, хоча й у якісно іншому трактуванні. Зокрема, стильовістьська концепція кохання виокремлювала новий, метафізичний вимір почуттів; любов в уявленні стильовістів надає людині внутрішньої досконалості, відкриває їй Бога як першоджерело всіякого блага. У цьому контексті досить показовим є хрестоматійний сонет Гвінцеллі «У ніжнім серці мешкає любов...» (*Al cor gentil rempaira sempre amore...*), який завершується міркуваннями про Всевишнього.

Ключові поетичні категорії кавалькантівських віршів — кохання, співчуття, страх — перетворюються на персонажів людської трагедії, що не має стосунку до повсякденності. Проте це не позбавляє твори митця поетичної життєвості. Рафінованість мови й абстрактність ситуацій, утім, не призводять до трансформації авторських персоніфікацій у абстрактні алегорії (Barolini, 2006, p. 337).

Цікаво, що концепція кохання *Dolce Stil Nuovo* істотно не відрізняється від сицилійського та провансальського підходу до її визначення. Вона засновується на теорії, викладеній А. Капелланом у трактаті *Trattato d'amore*, де любов невігладливо дефініюється «вродженою пристрасстю, викликаною спогляданням і надмірними роздумами про особу протилежної статі» (Carrellano, 1947, p. 4).

Основним принципом стильовістів стосовно поетичної мови стає добір засобів виразності. Новаторство *Dolce Stil Nuovo* полягає саме у відмові від стилістичних «надмірностей». Лексика поезій «солодкого нового стилю» спрощена, у ній відсутні діалектизми і муніципалізми (Данте), вживається лише те, що сприяє створенню ефекту «солодкості» мови. Водночас у вірші вводяться наукові, філософські поняття (*Donna me prega*) (Barolini, 2006, p. 99).

Поезія кожного з трьох відомих стильовістів — Гвінцеллі, Кавальканті, Данте — являла собою наступний етап еволюції італійської лірики. Значення цього літературного феномену для розвитку нової європейської поетики складно переоцінити з огляду на їх революційні погляди, високі поетичні ідеали й устремління. Саме Італія стала зачинателькою нової поезії, що надала на багато років зразки для інших країн Європи, породивши перший проторенсансний вільний союз поетів, *Dolce Stil Nuovo*.

Мова сицилійської поезії стала лише першим, проте вкрай важливим кроком на шляху поступового вироблення загальнонаціональної літературної мови. Відмінність сицилійських поетів полягала насамперед у сублімації місцевого сицилійського діалекту, його одночасній «провансализації» і «латинізації», а також літературній обробці.

Винахідливість митців визначається не гегемонією у мові, мистецтві чи науці. Їх актуальність і вплив ґрунтуються на переоцінці вже існуючої етики, яка домінувала у середньовічній свідомості. Створюючи нову естетику через мову і жанр, зберігаючи філософію минулого — через призму світськості, — сицилійська школа стала зачинателькою нового авторського світобачення (Collins, 2020, pp. 17–18).

Висновки. Сицилійська школа на чолі з Дж. да Лентіні ознаменувала початок нової літературної та лінгвістичної історії у пізньосередньовічній Італії. Глибинні трансформації у царині стилістики поезій, а також розширення й переосмислення діапазону оспівуваних тем призводить не лише до усвідомлення нових підходів до віршування, але й сприяє формуванню єдиної загальнолітературної мови на протигагу численним діалектам, оскільки поети школи склали вірші національною мовою, створивши *siciliano illustre*.

Сицилійська школа поклала початок поезії *Dolce Stil Nuovo* і визначила вектори художньої еволюції поетичного слова у творчості Петрарки та Данте, на яких тримається італійська поетична традиція, увиразнюючи філософські, тематичні, структурні канони і власну любовну теорію ліричної поезії. Експерименти митців школи з формами й розмірами завершуються винайденням першої у Європі твердої поетичної форми — сонета, що надалі стане одним із неперевершених засобів зображення людських переживань.

Все це поставало наслідком винайдення й застосування нових прийомів і методів, засобів і способів художнього осмислення дійсності, експлікованих у поетичних практиках італійців. Поезія сицилійської школи надала

потужний імпульс для подальшої розробки поетичної теорії, образів і тем, що набули виразності у творах стильовістів, а також у поезії багатьох митців європейського Ренесансу. Саме сицилійці фактично визначили вектори розвитку італійської лірики, передбачаючи

мотиви класицистичного й барокового поетичного мистецтва в Європі. Детальний аналіз цих тематичних імперативів у річищі їх впливу на становлення нової європейської поетичної традиції може стати предметом подальших наукових рефлексій.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Кучинський Б.В. Лицарська література західноєвропейського феодального суспільства XII–XIII століть. *Наукові записки КДПУ. Серія: Філологічні науки*. 2012. Вип. 105. Ч. 2. С. 38–45.
2. Alighieri D. *De vulgari eloquentia* / ed. M. Tavoni. Mondadori, 2017. 528 p.
3. Ascoli A.R. *Dante and the Making of a Modern Author*. New York: Cambridge University Press, 2008. 476 p. URL: <https://doi.org/10.1017/CBO9780511485718>
4. Baer W. *Sonnets: 150 Contemporary Sonnets*. Evansville: University of Evansville Press, 2005. 176 p.
5. Barolini T. *Dante and the Origins of Italian Literary Culture*. New York: Fordham University Press, 2006. 496 p.
6. Cappellano A. *Trattato d'amore* / a cura di S. Battaglia. Rome: Perrella, 1947. 429 p.
7. Collins J. *Vulgar Love: The Sicilian School and the New Aesthetic*. *Vernacular: New Connections in Language, Literature, & Culture*. 2020. Vol. 5. Issue 1. P. 1–20.
8. Culianu I. P. *Eros and Magic in the Renaissance* / transl. M. Cook. Chicago: University of Chicago Press, 1987. 271 p.
9. Delle Donne F. *Le consolationes del IV libro dell'epistolario di Pier della Vigna*. *Vichiana*. 1993. Anno 4. P. 268–290.
10. Dronke P. *The Medieval Lyric* (3rd ed.). Cambridge: D.S. Brewer, 2002. 302 p.
11. Heiney D. *Intelletto and the Theory of Love in the Dolce Stil Nuovo*. *Italica*. 1962. Vol. 39. № 3. P. 173–181. URL: <https://doi.org/10.2307/477068>
12. Holmes O. *Assembling the Lyric Self: Authorship from Troubadour Song to Italian Poetry Book*. London: University of Minnesota Press, 2000. 264 p.
13. Kleinhenz C. *The Early Italian Sonnet: The First Century (1220–1321)*. Lecce: Milella, 1986. 250 p.
14. Ladha H. *From Bayt to Stanza: Arabic Khayāl and the Advent of Italian Vernacular Poetry*. *Exemplaria*. 2020. Vol. 32. Iss. 1. P. 1–31. URL: <https://doi.org/10.1080/10412573.2020.1743523>
15. Lannutti M.S. *La canzone nel Medioevo*. Contributo alla definizione del rapporto tra poesia e musica. *Semicerchio*. 2011. Vol. 44. P. 55–67.
16. Oppenheimer P. *The Birth of the Modern Mind: Self, Consciousness, and the Invention of the Sonnet*. New York: Oxford University Press, 1989. 224 p.
17. Picone M. *Traditional Genres and Poetic Innovation in Thirteenth-Century Italian Lyric Poetry*. *Medieval Lyric: Genres in Historical Content* / ed. W. Paden. Urbana, Chicago: University of Illinois Press, 2000. P. 146–157.
18. Stewart D. E. *The Arrow of Love: Optics, Gender, and Subjectivity in Medieval Love Poetry*. Lewisburg: Bucknell University Press, 2003. 186 p.
19. Wilkins E. H. *The Invention of the Sonnet and Other Studies in Italian Literature*. Roma: Edizioni di Storia e Letteratura, 1959. 340 p.

REFERENCES

1. Kuchynskyi, B. V. (2012). *Lytsarska literatura zakhidnoevropeiskoho feodalnoho suspilstva XII–XIII stolit* [Chivalry Literature in Western European Feudal Society of the 12th–13th centuries]. *Scientific notes of KSPU. Philological Sciences*, 105 (2), 38–45 [in Ukrainian].
2. Alighieri, D. (2017). *De vulgari eloquentia* (M. Tavoni, Ed.). Mondadori [in Latin].
3. Ascoli, A. R. (2008). *Dante and the Making of a Modern Author*. Cambridge University Press [in English]. <https://doi.org/10.1017/CBO9780511485718>
4. Baer, W. (2005). *Sonnets: 150 Contemporary Sonnets*. University of Evansville Press [in English].
5. Barolini, T. (2006). *Dante and the Origins of Italian Literary Culture*. Fordham University Press [in English].

6. Cappellano, A. (1947). *Trattato d'amore* (a cura di S. Battaglia). Perrella [in Italian].
7. Collins, J. (2020). Vulgar Love: The Sicilian School and the New Aesthetic. *Vernacular: New Connections in Language, Literature, & Culture*, 5 (1), 1–20 [in English].
8. Culianu, I. P. (1987). *Eros and Magic in the Renaissance* (M. Cook, Trans.). University of Chicago Press [in English].
9. Delle Donne, F. (1993). Le consolationes del IV libro dell'epistolario di Pier della Vigna. *Vichiana*, 4, 268–290 [in Latin].
10. Dronke, P. (2002). *The Medieval Lyric* (3rd ed.). D. S. Brewer [in English].
11. Heiney, D. (1962). Intelletto and the Theory of Love in the Dolce Stil Nuovo. *Italica*, 39 (3), 173–181 [in English].
<https://doi.org/10.2307/477068>
12. Holmes, O. (2000). *Assembling the Lyric Self: Authorship from Troubadour Song to Italian Poetry Book*. University of Minnesota Press [in English].
13. Kleinhenz, C. (1986). *The Early Italian Sonnet: The First Century (1220–1321)*. Milella [in English].
14. Ladha, H. (2020). From Bayt to Stanza: Arabic *Khayāl* and the Advent of Italian Vernacular Poetry. *Exemplaria*, 32 (1), 1–31 [in English].
<https://doi.org/10.1080/10412573.2020.1743523>
15. Lannutti, M. S. (2011). La canzone nel Medioevo. Contributo alla definizione del rapporto tra poesia e musica. *Semicerchio*, 44, 55–67 [in Italian].
16. Oppenheimer, P. (1989). *The Birth of the Modern Mind: Self, Consciousness, and the Invention of the Sonnet*. Oxford University Press [in English].
17. Picone, M. (2000). Traditional Genres and Poetic Innovation in Thirteenth-Century Italian Lyric Poetry. In W. Paden (Ed.), *Medieval Lyric: Genres in Historical Content* (pp. 146–157). University of Illinois Press [in English].
18. Stewart, D. E. (2003). *The Arrow of Love: Optics, Gender, and Subjectivity in Medieval Love Poetry*. Bucknell University Press [in English].
19. Wilkins, E. H. (1959). *The Invention of the Sonnet and Other Studies in Italian Literature*. Edizioni di Storia e Letteratura [in English].

Andrii Bezrukov,

Ukrainian State University of Science and Technologies (Dnipro, Ukraine)

ORCID iD 0000-0001-5084-6969

e-mail: dronnyy@gmail.com

ORIGINS OF A NEW POESY IN LATE MEDIEVAL EUROPE: PROTO-RENAISSANCE RHYMES BY GIACOMO DA LENTINI AND THE DOLCE STIL NUOVO

The article reviews the historical and literary background of a new poesy that appeared to be an outcome of the accumulation and release of the new poets' creative energy in late medieval Europe. We primarily deal with the poesy of the Sicilian school and the Dolce Stil Nuovo ('sweet new style'). The interest of literary criticism in the historical and cultural background of influential literary phenomena, which have not lost their relevance, is defined by the need for reinterpreting them in new paradigms. The methods of cultural, historical, biographical, hermeneutic, and comparative analyses as well as the method of generalisation have been exploited for this research. The European poetic tradition has passed a long way in searching for new forms and means of the artistic representation of reality. The emergence of the Sicilian School on the Apennine Peninsula in the 13th century became the initial stage of the literary and linguistic history of the Old World. It marked the beginning of Italian poesy the development of the Dolce Stil Nuovo and was largely the forerunner of Dante's and Petrarch's poems, laying the foundations of the philosophy of lyric poetry. The Sicilians gave a powerful impetus to the further development of poetic theory, images, and themes, which would be pivotal in stilnovismo, as well as to the assimilation of many authors of the Renaissance in Europe. The appeal to certain themes and motives as well as their transformation highlighted the idea of Sicilian authors about poetry as a specific kind of philosophy. We emphasise that the time of origination and a highly cultured environment have caused the refinement of art forms and stylistic devices for revealing the conceptual content of such verses. Giacomo da Lentini reconceptualised the approaches to rhyming and poetising, and most importantly — to the psychological perception of reality and understanding of love in the metaphysical dimension. The ideological and aesthetic unity of the poets of the Dolce Stil Nuovo, who developed the innovations of da Lentini, made it possible to relate them

with the writers of the early Renaissance. The article also focuses on the specifics of literary activity during the expansion of new European poetry leading to the invention of a sonnet as the poetic form that follows a particular rhyming pattern.

Key words: *sonnet, Sicilian school, Dolce Stil Nuovo, standard language, poetic tradition, Renaissance.*

Стаття надійшла до редакції 15.02.2023.

Прийнято до друку 16.03.2023.

Кубг.edu.ua